

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Udvalget for Forretningsordenen
Christiansborg
1240 København K

Dato: 14. marts 2023
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Kenneth Schmidt Ras-
mussen
Sagsnr.: 2023-0038-0049
Dok.: 2711146

Besvarelse af spørgsmål nr. 1 (B 3) fra Folketingets Udvalg for Forretningsordenen

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om mulighed for at stille folketingsspørgsmål til ministre vedrørende forhold under deres tidligere ministerembeder (B 3), som Folketingets Udvalg for Forretningsordenen har stillet til justitsministeren den 26. januar 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Christian Fuglsang

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om mulighed for at stille folketingsspørgsmål til ministre vedrørende forhold under deres tidligere ministerembeder (B 3) fra Folketingets Udvalg for Forretningsordenen:

”Er der noget juridisk til hinder for, at en tidligere minister kan anvende embedsværket i sit tidligere ministerium til at besvare spørgsmål fra Folketinget, hvis den foreslåede ordning gennemføres?”

Svar:

1. Justitsministeriet lægger i overensstemmelse med bemærkningerne til beslutningsforslaget til grund, at der spørges til en ordning, hvorefter medlemmer af Folketinget vil kunne stille spørgsmål til nuværende ministre om forhold relateret til ministerens handlinger og udtalelser i et tidligere ministerembede og i den forbindelse om muligheden for, at den pågældende vil kunne bistås af embedsværket i det tidligere ministerium til at besvare spørgsmålet.

2. Det fremgår af § 8, stk. 6, i Folketingets forretningsorden, at et folketingsudvalg kan anmode en minister om at besvare spørgsmål stillet af udvalget. Sådanne spørgsmål kan f.eks. vedrøre et emne eller en sag, der ligger inden for udvalgets sagsområde. Det fremgår endvidere af § 20, stk. 1, i Folketingets forretningsorden, at et medlem af Folketinget, der ønsker at få oplyst en ministers holdning til eller opfattelse af et offentligt anliggende på grundlag af information, der er umiddelbart tilgængelig for ministeren, kan rette et spørgsmål til vedkommende minister efter reglerne i forretningsordenens § 20.

Udvalgsspørgsmål rettes til den minister, som er fagminister i forhold til udvalget, eller til en anden minister, som spørgsmålet hører under, og de såkaldte § 20-spørgsmål skal rettes til vedkommende minister, jf. håndbog i folketingsarbejdet (oktober 2015), afsnit 8.2.2 og 8.3.1. Spørgsmål rettes således normalt til og besvares af den minister, der har ressortansvaret for det område, spørgsmålet vedrører. Dette stemmer overens med, at den statslige forvaltning i Danmark er organiseret og arbejder på grundlag af ministerialsystemet og ministerstyret. Det er således forudsat i grundlovens §§ 13 og 14, at den statslige forvaltning er opdelt i en række ressortområder, at ministre inden for disse områder har en selvstændig kompetence som forvaltningschefer, og at ministre er ansvarlige for deres områder. Det

bemærkes i den forbindelse, at en minister efter ministeransvarlighedslovens § 3 også kan ifalde ansvar for medvirken til sine underordnedes handlinger mv.

I praksis forekommer det imidlertid, at spørgsmål rettes til en anden minister end den ressortansvarlige, herunder i situationer, hvor spørgsmålet relaterer sig til ministerens handlinger og udtalelser i et tidligere ministerembede. I nogle tilfælde besvarer ministrene sådanne spørgsmål med en henvisning til, at spørgsmålet bør rettes til den relevante minister. I andre tilfælde besvarer ministrene spørgsmålet ved at henvise til et bidrag indhentet fra ressortministeren, som således (indirekte) besvarer spørgsmålet.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der ikke vil være noget retligt til hinder for ved en ændring af Folketingets forretningsorden at indføre en generel ordning som den foreslåede, idet det samtidig bemærkes, at det er fast antaget, at en minister ikke er retligt forpligtet til at besvare § 20-spørgsmål eller udvalgsspørgsmål, jf. f.eks. betænkning nr. 1557/2015 om opfølgning på Christiania-sagen, side 29. En minister, der har skiftet ministerpost, vil således – selvom der måtte blive indført en sådan ordning, som der lægges op til med beslutningsforslaget – kunne vælge at undlade at besvare et spørgsmål, henvise det til den nye ressortminister eller henvise til et bidrag indhentet fra sidstnævnte.

3. En ændring af Folketingets forretningsorden på en sådan måde, at det fremgår udtrykkeligt, at medlemmer af Folketinget vil kunne stille spørgsmål til ministre om forhold relateret til ministerens handlinger og udtalelser under et tidligere ministerembede, vil dog efter Justitsministeriets vurdering rejse en række væsentlige principielle spørgsmål. Tilsvarende vil efter Justitsministeriets opfattelse gøre sig gældende, hvis en minister i et sådant tilfælde efter aftale med den nuværende ressortminister i den pågældendes tidligere ministerium vil kunne bistås af embedsværket i det tidligere ministerium til at besvare spørgsmålet.

Som anført under pkt. 2 bygger den udøvende magt i Danmark på det såkaldte ministerialsystem, hvor ministrene inden for deres respektive ressortområder har en selvstændig kompetence som forvaltningschefer og er ansvarlige for deres område, og grundlovens § 14 indebærer, at det er statsministeren, som fordeler sagsområderne mellem ministrene. I Danmark er ministeren således som udgangspunkt ansvarlig for hele sit ressort, og ministeren står efter de grundlæggende træk ved det danske forfatningssystem

retligt og politisk til ansvar over for Folketinget. I overensstemmelse hermed har ministeren instruktionsbeføjelse over embedsværket, der tilsvarende har lydighedspligt over for ministeren. Det indebærer bl.a., at embedsværket inden for lovgivningens rammer skal tage udgangspunkt i ministerens politiske linje, når de rådgiver og bistår ministeren.

Det vil være et grundlæggende brud med denne ordning, hvis der indføres en generel ordning, der indebærer, at der i regi af Folketinget kan stilles spørgsmål til ministeren vedrørende det ressort, som ministeren tidligere har været ansvarlig for.

Endvidere vil en generel ordning som den foreslåede kunne rejse tvivl om, hvem der udtaler sig på regeringens vegne på området, og om den pågældende ministers svar til Folketinget er udtryk for regeringens holdning eller alene den pågældendes egen holdning. Det anførte vil navnlig kunne gøre sig gældende, hvis der er flere tidligere ministre, der efter den foreslåede ordning vil kunne stilles spørgsmål til på et givet område.

Det bemærkes desuden, at en ordning som den foreslåede ikke er nødvendig for, at Folketinget kan udøve fuld parlamentarisk kontrol og drage parlamentariske konsekvenser på baggrund af en ministers handlinger eller udtalelser, selvom den pågældende minister på dette tidspunkt beklæder et andet ministerembede. Folketinget vil således bl.a. altid kunne stille spørgsmål relateret til et sagsforløb, som fandt sted under den tidligere minister, til den nye ansvarlige minister. Den nye ansvarlige minister vil med bistand fra embedsværket, som har kendskab til det relevante sagsforløb, kunne udarbejde en fyldestgørende og korrekt besvarelse.